Veronmaksajain Keskusliitto ry
Kalevankatu 4
00100 HELSINKI

Lausunto

11.1.2023

Eduskunta

HE 280/2022 vp

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle virvoitusjuomaverosta annetun lain muuttamisesta

Esityksessä ehdotetaan virvoitusjuomaveron muuttamista nykyistä terveysperusteisemmaksi. Tällä tavoitellaan tuotannon ja kulutuksen ohjaamista korkean sokeripitoisuuden juomista vähemmän sokeria sisältäviin juomiin. Lisäksi virvoitusjuomaveron veropohjasta oltaisiin poistamassa kiinteät juoma-ainekset. Veropohjaan lisättäisiin yli 5 litran vähittäismyyntipakkauksiin pakatut makeuttamattomat ja maustamattomat vedet sekä kivennäisvedet.

Syksyllä 2021 budjettiriihen yhteydessä hallitus sopi terveysveron vaiheittaisesta valmistelusta. Hallitus päätti, että valmistelun ensivaiheessa virvoitusjuomaveroa muokattaisiin terveysperusteisempaan suuntaan lisäämällä sen terveysohjausta.

Nykyisellään virvoitusjuomaverossa on sokeriperusteinen porrastus kahteen veroluokkaan. Alempaa verokantaa (13 senttiä/litra) sovelletaan veronalaisiin tuotteisiin, jotka sisältävät enintään 0,5 grammaa sokeria 100 grammaa tai 100 millilitraa kohden. Ylempää verokantaa (32 senttiä/litra) sovelletaan vastaavasti tuotteisiin, joiden sokeripitoisuus ylittää edellä mainitut rajat.

Esityksessä ehdotetaan verorakenteen muutosta siten, että virvoitusjuomavero porrastettaisiin kuuteen eri veroluokkaan juomien sisältämän kokonaissokeripitoisuuden mukaan. Se, onko juoman sisältämä sokeri lisättyä vai luontaista, ei ole veron määräytymisen kannalta merkityksellistä. Ehdotetut veroluokat ovat seuraavat (suluissa muutos juoman nykyiseen valmisteverotasoon):

- 0 – 0,5 grammaa sokeria/100 ml – 9 snt/l (-4 snt/l)
- > 0,5 – 2,5 grammaa sokeria/100 ml – 16 snt/l (-16 snt/l)
- > 2,5 – 5 grammaa sokeria/100 ml – 24 snt/l (-8 snt/l)
- > 5 – 8 grammaa sokeria/100 ml – 32 snt/l (+-0 snt/l)
- > 8 – 11 grammaa sokeria/100 ml – 40 snt/l (+8 snt/l)
- > 11 grammaa sokeria/100 ml – 48 snt/l (+16 snt/l)

Käytännössä uusi veroporrastus keventäisi enintään 5 grammaa/100 ml sokeria sisältävien juomien verotusta ja kiristäisi enemmän kuin 8 grammaa/100 ml sokeria sisältävien

juomien verotusta. > 5 – 8 grammaa/100 ml sokeria sisältävien juomien verotus säilyisi ennallaan.

Esityksessä on mainittu useita syitä, miksi juomista saatu sokeri on kaikissa muodoissaan haitallinen ravintoaine, miksi sen saannin vähentämisellä sokeripitoisista juomista olisi myönteisiä vaikutuksia ja miksi olisi perusteltua kohdistaa haittaverotusta yleisesti sokeripitoisiin juomiin. Esityksestä ilmenee muun muassa seuraavaa:

- runsas ja toistuva sokerinkäyttö on yhteydessä hammaskariekseen
- runsas sokerinkäyttö on yhteydessä tyypin 2 diabetekseen
- usein juomien kulutuksesta ei voida katsoa syntyvän ravitsemuksellista hyötyä, jolloin niiden kulutuksen vähenemisestä ei voi katsoa olevan terveydellistä haittaa
- juomat eivät tuo kylläisyyden tunnetta, joten niitä voi nauttia enemmän kuin kiinteitä elintarvikkeita mikä voi lisätä sokerinsaantia
- lasten ja nuorten sokerin saannin vähenemisellä voisi olla suuri terveyshyöty, koska lapsuudessa syntyneet juomatavat ja ylipaino jatkuvat usein aikuisuuteen
- Maailman terveysjärjestö on suositellut sokeripitoisiin juomiin kohdistuvan veron käyttöönottoa kyseisten tuotteiden kulutuksen vähentämiseksi

Terveysnäkökulmasta voisi olla perusteltua, että sokerittomia ja makeuttamattomia vesiä, kuten esimerkiksi kivennäisvesiä tai pullovesiä verotettaisiin muita juomia matalammalla verokannalla. Fiskaalisesta näkökulmasta näidenkin juomien verottamista voi tosin ymmärtää.

Veroteknisesti sokerittomien juomien verottaminen nykyistä matalammalla verokannalla toisaalta korjaa erästä virvoitus- ja alkoholijuomaveroon liittyvää vallitsevaa epäkohtaa. Nykyisin sokeripitoisten juomien valmistevero on korkeampi kuin sellaisen juuri alkoholiveron alkoholipitoisuuden alarajan ylittävän oluen tai etyylialkoholipohjaisen juoman alkoholivero. Esimerkiksi vähän alkoholia sisältävien (enint. 0,5 til-%) oluiden virvoitusjuomavero käytännössä alenisi, sikäli kun kyseisten oluiden sokeripitoisuus on tavallisesti jokseenkin matala, mutta kuitenkin siinä määrin korkea, että ne ovat nykyisessä veroporrastuksessa ylittäneet 32 sentin veroluokan sokeripitoisuusrajan. Näissä tapauksissa virvoitusjuomavero on ollut korkeampi verrattuna olueen, jonka alkoholipitoisuus ylittää juuri ja juuri rajan, jonka perusteella se määritetään alkoholiveron eikä virvoitusjuomaveron piiriin.

Esityksessä ehdotettujen muutoksien arvioidaan vähentävän verotuottoja noin 2 miljoonalla eurolla veropohjaan ehdotettujen rajausten vuoksi. Muiden muutoksien osalta uudistus arvioidaan olevan kokonaisuutena verotuottoneutraali, joskin verotuotto kertyisi uuden veroporrastuksen myötä aiemmasta poikkeavalla tavalla. Lisäksi, jos virvoitusjuomaveron piiriin kuuluvien juomien kulutus siirtyisi entistä voimakkaammin korkean sokeripitoisuuden juomista vähemmän sokeripitoisiin tuotteisiin uuden veroporrastuksen myötä, verotuotot voisivat tässä tapauksessa laskea nykyisestä.

Veronmaksajain Keskusliitto näkee haittoihin kohdistuvan verotuksen yleisesti kannatettavana ja virvoitusjuomaveron muuttamisen terveysperusteiseen suuntaan myönteisenä muutoksena. Verotasojen ehdotettu porrastus juoman kokonaissokeripitoisuuden mukaan on perusteltu, sillä muutoksen seurauksena virvoitusjuomavero kohdistuisi entistä tarkemmin juomien terveyshaittaan, joka tässä tapauksessa on juoman sisältämä kokonaissokerimäärä.

Teemu Lehtinen
toimitusjohtaja

Janne Kalluinen
ekonomisti